

Veelgestelde vragen over het Testinstrumentarium Taalontwikkelingsstoornissen (T-TOS)

Sinds 2013 is het T-TOS op de markt. Het T-TOS is ontwikkeld door de Radboud Universiteit, Cito en het Expertisecentrum Nederlands. Hiermee kunnen logopedisten, klinisch linguïsten, orthopedagogen en andere deskundigen een mogelijk spraak- en/of taalprobleem bij kinderen in de leeftijd van 4 tot 10 jaar onderzoeken.

Wij krijgen met enige regelmaat vragen binnen over (het gebruik van) het T-TOS. In dit document staan de meest gestelde vragen. Staat uw vraag er niet bij? Bel ons dan gerust op (026) 352 11 11 of klantenservice@cito.nl.

Is het T-TOS beoordeeld door de Commissie Testaangelegenheden Nederland (COTAN)?

Ja, het T-TOS is in het najaar van 2013 beoordeeld door de COTAN. Het T-TOS is op vijf van de zeven onderdelen met 'goed' beoordeeld en op twee van de zeven onderdelen met 'voldoende'. We hebben onder andere een 'goed' gescoord op de criteriumvaliditeit. Dat geeft aan dat het instrument precies doet waar het T-TOS voor ontwikkeld is, namelijk met een hoge betrouwbaarheid taalontwikkelingsstoornissen opsporen.

Wat is de meerwaarde van het T-TOS ten opzichte van andere instrumenten?

De belangrijkste meerwaarde van het T-TOS is volgens verschillende gebruikers de digitale verwerking van testresultaten door het computerprogramma. Dit bespaart veel tijd. Daarnaast horen we geregeld dat kinderen het leuk vinden om de subtesten op de computer te maken en dat de testafnames vlot verlopen. Natuurlijk kunt u zelf het beste inschatten of het T-TOS voor u van meerwaarde is. Daarom kunt u via onze klantenservice gratis een zichtexemplaar opvragen. Via het gratis online [webinar](#) over het T-TOS krijgt u ook een indruk van het instrument. Ten slotte wijzen wij u graag op het aprilnummer van 2014 van het vakblad Logopedie; u vindt daar een reviewartikel over het T-TOS. Dit artikel is gebaseerd op informatie van onafhankelijke logopedisten die het T-TOS hebben bekeken en uitgeprobeerd.

Kan ik het T-TOS inzetten voor Passend Onderwijs?

Ja, dat kan. U kunt het T-TOS afnemen voor het vaststellen van een taalontwikkelingsstoornis, de handelingsgerichte diagnostiek en de voortgangscntrole. Daarmee kunt u dus vaststellen of een kind wel of niet tot de doelgroep van een instelling voor cluster 2 behoort. De testresultaten kunnen meegenomen worden bij het vaststellen van de onderwijsbehoefte van een kind. Op grond van de onderwijsbehoefte van het kind en de ondersteuningsvragen van de reguliere school bepaalt de instelling in overleg met ouders en de reguliere school een onderwijsarrangement.

Meer informatie over de toepassing van het T-TOS in de praktijk vindt u in het artikel 'Testinstrumentarium Taalontwikkelingsstoornissen (T-TOS): Diagnostiek in de praktijk', gepubliceerd in Van Horen Zeggen (jaargang 56, april 2015).

Waarom is bij het T-TOS gekozen voor de grenswaarde -1.3 standaarddeviatie in plaats van -1.5 standaarddeviatie?

In de indicatiecriteria die sinds 1 augustus 2014 van kracht zijn, staat onder meer dat er sprake is van een taalontwikkelingsstoornis als een kind op minimaal twee subtesten, binnen twee verschillende spraak- of taalindicatoren, meer dan 1.5 standaarddeviatie beneden het gemiddelde scoort. Het is niet duidelijk hoe deze grenswaarde in de praktijk functioneert. Bij de ontwikkeling van het T-TOS is hier voor het eerst uitgebreid onderzoek naar gedaan. Dit onderzoek laat zien dat het T-TOS op basis van deze grenswaarde goed in staat is om kinderen mét TOS te scheiden van de leerlingen zónder TOS. Het onderscheidend vermogen wordt echter beter als we de grens niet bij -1.5 standaarddeviatie leggen, maar bij -1.3 standaarddeviatie. In dat geval is het percentage treffers groter dan 80 procent en het percentage vals-alarmen kleiner dan 5 procent. Daarom hebben wij er voor gekozen om een grenswaarde van -1.3 standaarddeviatie te hanteren.

In een artikel dat in het najaar van 2015 in het vakblad Logopedie verschijnt gaan we hier verder op in.

Ik wil graag informatie over het aantal standaarddeviaties dat een kind beneden (of boven) het gemiddelde scoort. Kan ik deze handmatig berekenen?

Ja, dat kan. U doet dat als volgt:

(score van het kind op een subtest – gemiddelde referentiegegevens)

standaarddeviatie referentiegegevens

De standaarddeviatie die ik afleid uit de Testscoreliniaal wijkt af van de standaarddeviatie die ik met de hand heb berekend. Hoe kan dat?

Bij de Testscoreliniaal wordt uitgegaan van een normaalverdeling (zie toelichting bij de testscoreliniaal). Als de geobserveerde scores bij benadering normaal verdeeld zijn, geeft de testscoreliniaal ongeveer dezelfde uitkomst als de handmatige berekening. Als de scores niet goed te benaderen zijn door een normaalverdeling ontstaan er verschillen. Die kunnen behoorlijk groot zijn. Omdat de normaalverdeling in geval van het T-TOS niet altijd te verdedigen was, is het beter om het aantal standaarddeviaties zelf te berekenen. Daarom hebben we de percentielscores afgeleid uit de geobserveerde scoreverdeling.

Kan ik het T-TOS ook afnemen bij meertalige kinderen?

Ja, u kunt het T-TOS ook afnemen bij kinderen bij wie het Nederlands niet de dominante taal is. Onderzoek wees uit dat deze kinderen vaak wat lager scoren dan hun eentalige leeftijdsgenoten, maar wel duidelijk hoger dan kinderen met een taalontwikkelingsstoornis. Een taalontwikkelingsstoornis kan echter niet worden vastgesteld zonder ook de andere (al dan niet dominante) taal in de diagnose te betrekken. In de testhandleiding van het T-TOS worden aanwijzingen gegeven over de interpretatie van testresultaten van meertalige kinderen.

Als het niet mogelijk is om een digitale test met hoofdtelefoon bij een kind af te nemen, kan ik de subtest dan zelf verbaal aanbieden?

Als u de normeringsgegevens wilt gebruiken voor de interpretatie van de testresultaten raden wij u af om digitale subtesten zelf aan te bieden. De kinderen uit de normgroep hebben deze testopgaven namelijk allemaal zelfstandig achter een computer gemaakt. We weten niet of de testresultaten anders zouden zijn als een testleider de opgaven aanbiedt, en zo ja, of de opgaven dan moeilijker of makkelijker zijn. Het aanbieden van de opgaven via een speaker kunt u overwegen. Echter, de kans dat een leerling afgeleid raakt of een opgave niet goed hoort door omgevingsgeluiden is aanwezig. Mocht dat voorkomen, dan dient u daarmee rekening te houden bij de interpretatie van de testresultaten.